

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

IX. Ex vulnere pulchrior

urn:nbn:de:bsz:31-101049

EX VOLNERE PVLCHRIOR.
IX.

OVID. DE **D**iscite sanari, per quam didicistis amare :
 REMED. *Vna manus vobis vulnus operatq; fered.*
 AMOR. *Vulnus, Achillaeo quae quondam fecerat hosti,*
 LIB. I. *Vulneris auxilium pelias hasta tulit.*

DAN. HEYN. MON. EL. II.

Elevat una undas pectoris, una domat.

Die

DE naeld' is u pinceel, die schildert frisse rosen,
Van zijde maeckje veruw, en doet het linnen blofen;
Ghy opent, ende sluyt, ghy heelt oock datje steect,
Ghy gheeft meer alsje neemt, ghy maectt oock datje breeckt.
Ick prijse dit beleyt; ick noem het soete rancken,
Maer handelt my alsoo, ick sal u des bedancken:
Vriendin ick ben ghequetst door uwen soeten mont
O gheeft my doch behulp met dat my gaf de wont.

Ex vulnere, pulchrior.

P*ungere te dicam, vel pingere? nescio, Phylli,
Pungis & hac ipsa, stamina pingis acu:
Folget, jò, sana cute pulchrior ipsa cicatrix,
Dumque nocet, bysso fert pia cuspis opem.
Cum tua respiciat tenuem clementia pannum,
Menè magis dura conditione premes?
Corda mihi pungis; nec deprecor, ò mea, punge
Phylli, genas labris tu modo pinge tuis.*

Ce que blesse, me dresse.

TV fais, au blancq satin, maint trou par ton aiguille,
En picquant peins, Margot, que tu es belle fille!
Tout, que tu as blesse, en est gentil & sain:
O que me traicte ainsi, Margot, ta belle main!

Ruyckende kruyden, stinckende layden.

VV Anneer ick nu en dan een vrijster sie bordueren!
 Soo leer ick even daer een deel gheslepe kueren.
 Besiet, o soete jeught besiet een loosen treck,
 Ontrent het meeste gout daer is de meeste pleck.
 Wat isser menigh mensch alleen met schijn behanghen!
 Wat isser menigh ooggh alleen met schijn te vanghen!
 Maer tis niet altijt schoon, dat al te schoone blinckt,
 Die altijt soete rieckt, tis seker datse stinckt.

Non bene olet, qui bene semper olet.

Q*uem situs infecit Phyllis tegit arte colorem,*
Quod micat aurato stamine, menda fuit.
Quid picti fiftique juvant mendacia vultus?
Hanc natura fugit, quae petit artis opem.
Crimen habet formosa nimis: quae spirat odores,
Crede mihi, vitium quod tegit, ore gerit.
Non natus honos, sed picta videtur imago,
Semper ubi roseo vernat honore cutis.

Dessoubs la couverture, se trouvera l'ordure.

LEs fautes du satin cacher par artifice
 As bien appris Margot: ou l'or est, gist le vice.
 Tout que te semble beau plus qu'ordinairement,
 De n'estre beau par tout tu trouveras souvent.

NON

Insolita omnia merito suspecta esse, prudentiores monent. Nunquam, nisi gravi de causa, in sordido splendorem, in prodigo parsimoniam, in hoste amicitiam aliquis expertus est; nunquam gratuita in superbo comitas, in avaro liberalitas fuit. Nota est pistoris dulciarij frequens fallacia, cui ambustam placenta partem densiori saccharo tegere, nota acu pictricis puellula fallax solertia, cui pannum, parte qua decolor aut maculosus, auro obducere moris est. Nunquam bona fide (ait Seneca) vitia mansuescunt; submitunt feritatem, magis quam exuunt, & quum minus expectaveris, exasperantur; torvitas mitigata cito in naturam suam recedit. Acute, ut omnia, Tacitus, certissimum seve cogitationis indicium est, inquit, in irato homine, ira occultatio. Tu, cui haec eveniunt, cave canem; & hostem veterem difficulter amicum, amicum veterem non facile hostem fieri certo tibi persuade.

Tis een streck van voorsichtig- heyt alle ongewoone dinghen voor verdacht te houden. Niemand en heeft oyt, sonder merckelijcke oorsaken, besetheyt in een sloef, sparrigheyt in een opsnapper, vriendelickheyt in sijn vyandt gesien: noyt en werter heufheyt by den trotsen, mildicheyt by den gierighen te vergeefs ghepleecht. Daer te taerte meest verbrant is, stroyt den pastey- backer het meeste suycker: daer het satijn meest ghepleekt is, voecht den bordnerwercker het meeste gout. De gebreken der menschen en werden noyt ter goeder trouwe getemt, seyt Seneca, sy houden veel eer haren aert en wreetheyt in, alse die afleggen, en als men der minst op verhoet is, so breken sy weder uyt, en wandelen den oude karre-pat. Wanneer een gram mensche, seyt Tacitus, sijn gramschap inkropt, let dan vry op u stuck, want 'tis een ghewis teycken van een wreet voornemen.

JUVENAL. Sed qua mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctaeq; siliginis offas
Accipit, & madida; facies dicetur, an ulcus?

TERTVL. DE CVLTV FOEMIN. | quod datum non sit, quibus alienis absti-
| nendum! speciem exercere, quibus stu-
| dium pudicitia est; edite mulieres Chri-
| stiana, quomodo praecepta Dei custodia-
| tis, lineamenta non custodientes.

*Salich is den man die verfoeckinghe verdraecht, want als
hy beproeft sal zyn, sal hy de kroone der heer-
lyckheit ontfanghen.*

Die aen het wit satijn gheeft hondert duysent steken,
En meynt noch evenwel de sijde niet te breken.
Want als de sneghe maeght haer naelde wederhout,
Waer eerst de steke was, daer is dan enkel gout.
O! stelt u weerde ziel om met ghedult te draghen
Al wat van boven komt. Al zijn het harde slaghen,
Ten brenghet u gheen verderf. Des Heeren wonder hant
Gheneest, oock alse quetst; en koelt oock, alse brant.

Sanat, quod perculit.

Non tibi fert animus tua serica perdere, quamvis
Mille foraminibus serica, Virgo, notes:
Quod laceravit acus, rutilo mox splendet in auro,
Pulchrrior ex ipso vulnere tela redit.
Quos premis, Alme Deus, non opprimis; arrige mentem,
Qui gemis ethereâ vulnere facta manu:
Perfer, erit sanâ cute pulchrrior ipsa cicatrix;
Et dabit haud dubiam vulneris Auctor opem.

D'un costé Dieu oingt, de l'autre il poingt.

TV fais au blancq satin dix mille trous, m'amie,
De tout celâ pourtant ton cœur ne s'en soucie;
L'ouvrage en est plus beau. Dieu par son chastiment
Guarit le cœur humain, sa playe sains nous rend.

SANAT,

Quod in bysso virgo acu-picatrix, id in nobis agit Deus. Quem, precor, unquam honoravit magnus ille Opifex, quem non ante oneravit? Quem unquam è suis aut gratia spiritali imbuit, aut honore corporali egregie decoravit, nisi praemissa, in utroque, insigni aliqua calamitate? Non ante patriarcha Iacob opulentus, & ingenti famulatio, tanquam exercitu, stipatus ad suos redijt; quam solus bacillo innixus in exterarum regiones profugus abijt. Non ante Iosephus regali splendore emicuit, quam carceris squallore sordujset. In spiritalibus: non ante Paulus à morte revocavit, quam in piorum mortem consensisset; Ecclesiam non propugnasset, quam eam oppugnasset; lucem denique Evangelij, nisi cecus, non vidit. Quid multa? utiles sunt fidelibus afflictiones, etiam animi. Si quando ergo affligi te contigerit, O mens pia, corpore, sive animo in solatium tui hoc, aut simile, argumentum deprome, Deo est propositum me honorare, infamia enim afficio: me firmare, quippe debilitor: devitijs me cumulare, in paupertatis angustias detrudor: gaudio me afficere, doloribus cruciantam me tradidit. Nam ut ait:

AVGVSTVSP. PSALM. 21.

Intelligat homo medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem, sub medicamento positus ureris, securis, clamas: Non audit medicus ad voluntatem, sed audit ad sanitatem.

Ghelijck een maghet met haer borduwerck, so handelt de goede Godt metten mensche. Wie heeft hy oyt vereert, die hy te voren niet belast en hadde? wie vande sijne heeft hy oyt tijdelijck oft gheestelijck ghefeghent, die hy te voren in beyde niet en hadde besocht? den oudtvader Iacob en is niet eer met vrouwen, kinderen, knechten, maechden, en vee als met een heyrlegher omringhelt totte sijne ghekeert, voor hy met een staff alleene inde handt veltvluuchtich was vertrocken. Ioseph en is niet eer tot conincklijcken glans verheven gheweest, voor hy in't duyfter des kerckers was nederghelaten. In gheestelijcke saecken: Paulus en heeft niet eer de goddeloofse uyt den doot ghetoghen, voor hy inde doot vande Godtsalighe hadde bewillicht: hy en heeft voor Godes kercke niet eer ghestreden, voor hy die wel heftelijck te voren hadde bestreden: hy en heeft het licht des Euangeliums niet ghesien, dan doen hy steke blind gheworden was. Om kort te maecken, den Godtsalighen strecken sels hare swaricheden, 'tzy in ziele of in lichame, gantsch en al ten goede; ende daerom mach een Christelijck ghemoet wel sekerlijck aldus reden kavelen; de Heere wil my tot eeren verheffen, en waerom doch? want my wert oncere aenghedaen. Hy wil my verstercken, want ick ghevoele mijne swackheyt. Hy wil my verrijcken, want hy besoeckt my met armoede: hy wil my verblijden, want hy trefte my met droefheden. Sier daer? een seltsame, doch een vaste, maniere van reden cavelen vande kinderen Gods.

Perkin. Tract. de Spirit. Desert.

DEi gratia incipit, perficitur, ut plurimum; per contraria.

APOCALYP. 2. 10.

NE crain rien des choses que tu as à souffrir: Sois fidelle jusques à la mort; je te donnerai la couronne de vie.

CAPTIS